

בחברה ההיסטורית הישראלית ובמרכז זלמן שזר

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. (תש"ס), pp. 253-256

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70047907>

Accessed: 26/11/2011 14:07

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

בחברה ההיסטורית הישראלית

בישיבת הוועדה הפועל של החברה ההיסטורית הישראלית ביום 18.7.79 הוחלט, כי ד"ר נחום גרוס, פרופ' אוריאל רפפורט ופרופ' דניאל קארפי יחליפו בהנהלת החברה את פרופ' יהושע אריאלי, פרופ' אריה גראבויס ופרופ' משה מישקינסקי, היוצאים לשנת שבתון.

דו"ח פעולות:

1. כתב-העת 'ציון'

בשנת תשל"ט ראו אור חוברות ג' וד' של כרך מ"ב וכן חוברות א' – ד' של כרך מ"ג. החל משנת תש"ס הוחלט להוציא את כתב-העת 'ציון' במתכונת של רבעון. עד עתה הופיעו השנה חוברות א, ב ו-ג בכרך מ"ה. כרך מ"ד (חוברות א – ד), שנועד להיות ספר-יובל לפרופ' יצחק בער ז"ל, הפך לצערנו לספר זכרון ויופיע בקרוב.

2. פעילות בתחום היחסים הבינלאומיים

עם חידוש קשריה של החברה ההיסטורית הישראלית עם הוועדה הבינלאומית למדעים ההיסטוריים (CISH) Comité International des Sciences Historiques, אושרה השתתפות חמישה מחברינו בקונגרס CISH בבוקרשט, שיערך בקיץ 1980. פרופ' שמואל אטינגר ירצה על 'יהדות מזרח-אירופה כחלוצת הציביליזציה האורכנית במאה ה-16 עד ה-20 במזרח-אירופה'; פרופ' חיים ברקאי ירצה על 'ניהול ופיקוח עובדים במפעלים שיתופיים: התיאוריה והיישום בסקטור התעשייתי ההסתדרותי'; פרופ' גבריאל בר יעקב ירצה על 'דיון בדיון על רעיונות וחברות בעידן המודרני'; פרופ' אריה גראבויס יהיה המומחה בדיון המרכזי על צורות השלום בהיסטוריה.

עשרה היסטוריונים נוספים מכל האוניברסיטאות בישראל נרשמו להשתתף בקונגרס.

3. איגוד בינלאומי של חברות היסטוריות יהודיות

מפעל זה, שיזמה החברה ההיסטורית הישראלית, עומד להתממש בקונגרס CISH בבוקרשט. הנהלת CISH אישרה באופן עקרוני את ההצעה להקים איגוד בינלאומי של חברות היסטוריות לחקר תולדות עמ-ישראל ולקבלו כחברה המסונפת ל-CISH.

החברה ההיסטורית הישראלית פנתה לחברות היסטוריות יהודיות בארצות אחרות וקיבלה ממרביתן היענות מספקת בכדי לבצע צעדים ראשונים להקמת האיגוד. דיוני ההקמה ייערכו בזמן קונגרס CISH בבוקרשט וועידת-היסוד תתקיים בצמוד לקונגרס העולמי למדעי היהדות, בקיץ 1981 בישראל.

4. כנס על היסטוריה כנסייתית משווה

בעקבות הכנס על היסטוריה כנסייתית משווה, שנערך בפולין בקיץ 1978 והשתתפו בו פרופ' דוד יעקובי, ד"ר מיכאל הד וד"ר דב קולקה, הסתבר שהאיגוד להיסטוריה כנסייתית מעוניין להרחיב את היקפו ולכלול בו גם את התחום היהודי.

הוחלט לקיים במרץ 1982 סימפוזיון בינלאומי בישראל בנושא 'יהדות, נצרות ומיתוס פוליטי בתקופת הרייך השלישי'. בראש הוועדה שנבחרה לתכנן את הסימפוזיון עומד פרופ' צבי ורבלובסקי. כמזכיר הסימפוזיון נקבע ד"ר דב קולקה.

במרכז זלמן שזר

1. מבנה קבע

בעקבות תרומה שנתקבלה באמצעות קרן היסוד והסוכנות היהודית, נתאפשר להתחיל בתהליכי הכשרת מבנה, שנועד לשמש משכנו הקבוע של מרכז זלמן שזר.

2. חוק שזר

בשנה שחלפה חלה התקדמות ניכרת ביוזמת החקיקה של חוק, אשר לפיו יוענק למרכז זלמן שזר מעמד חוקי. חוק זה נועד להנציח את נשיאה השלישי של מדינת ישראל בספר החוקים ולהכיר במוסד שנקרא על שמו כמוסד ממלכתי. בחודש ספטמבר 1979 הופץ בין משרדי הממשלה השונים תזכיר של הצעת חוק, שהוכנה על ידי היועץ המשפטי של משרד החינוך והתרבות בשיתוף עם מנהל מרכז זלמן שזר. לאחר שנתקבלו תגובותיהם של משרדי הממשלה להצעת החוק, הוגשה ההצעה לוועדת השרים לענייני חקיקה.

3. הכנס השנתי החמישי

ביוני 1979 נערך בירושלים הכנס השנתי החמישי של מרכז זלמן שזר. הכנס יוחד לנושא 'הגירה והתיישבות בתולדות ישראל ובתולדות העמים'.

4. הכנס השנתי השישי

ביוני 1980 ייערך בירושלים הכנס השנתי השישי להיסטוריה של מרכז זלמן שזר. הכנס ייוחד השנה לנושא 'משיחיות ואסכטולוגיה'.

5. מחנה-קיץ

באוגוסט 1979 התקיים במרכז זלמן שזר מחנה-קיץ לנוער שוחר מדע, שיוחד לנושא 'מאה שנות עליה והתיישבות'. נטלו בו חלק נערים ונערות, שבאו מישוכים עירוניים ומן ההתיישבות העובדת. הנושא הועבר בדרך של הרצאות, סיורים ועבודה עצמית והושם דגש גם על פרקים אשר אינם נלמדים בדרך כלל בכתיב-הספר, כגון — העליית של יהדות המזרח וההתיישבות הגדולה שלאחר קום המדינה. המחנה נערך בסיוע אגף הנוער ו'המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח' במשרד החינוך והתרבות.

באוגוסט 1980 יתקיים מחנה-קיץ בנושא 'הסכסוך הישראלי ערבי' ובו ישתתפו כ-50 תלמידים מרחבי הארץ. במרכז המחנה יהיה משחק-תפקידים (סימולציה) בו ייצגו התלמידים את הצדדים השונים שבסכסוך.

6. האזכרה השנתית לזלמן שזר

ביום שלישי, כ"ה בתשרי תש"ם (16.10.79), נערך במשכן נשיאי ישראל טקס אזכרה לנשיאה השלישי של מדינת ישראל, זלמן שזר. כמדי שנה, הוענקו בערב זה פרסים לתלמידים אשר כתבו עבודות-גמר בהיסטוריה יהודית בשנת הלימודים תשל"ט. העבודות המצטיינות נבחרו מתוך עשרות עבודות, שהוגשו לוועדת הפרסים שבמרכז זלמן שזר. השנה זכו ששה-עשר תלמידים ותלמידות בפרסים, שנתרמו על-ידי 'אליהו', חברה לביטוח, 'הוועד היהודי האמריקאי' ו'המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח', משרד החינוך והתרבות.

7. סדנת ההיסטוריון

בשנים תשל"ט ותש"ם התקיימו סדנאות ההיסטוריון בירושלים, בתל-אביב, בחיפה ובבאר-שבע. במסגרת סדנאות אלו הביאו המרצים את תוצאות המחקר ההיסטורי שנעשה באוניברסיטאות בארץ בתחום לימוד ההיסטוריה היהודית לדורותיה. בכל אחד מן המרכזים התקיימו 8 פגישות כל שנה. הסדנה בתל-אביב נערכת בשיתוף עם בית התפוצות, וזו שבחיפה — בשיתוף עם החוג לתולדות עם-ישראל שבאוניברסיטת חיפה. עפ"י

החלטת הנהלת החברה ההיסטורית יתקיימו סדנאות החל משנת תשמ"א גם ברמת-גן, בשיתוף עם אוניברסיטת בר-אילן.

8. השתלמויות מורים

א. בחנוכה תש"ס נערכה השתלמות מורים בנושא 'הסכסוך הישראלי-ערבי ומקורותיו'. בהשתלמות זו, שהתקיימה בכפר המכביה, השתתפו למעלה מ-200 מורים. בין המרצים בהשתלמות: פרופ' צבי ורבלובסקי, פרופ' ישעיה פרידמן, פרופ' יהושע פורת, פרופ' יהושפט הרכבי, פרופ' שמעון שמיר, פרופ' יהודה אליצור, פרופ' צבי לס, ד"ר יוסף הלר, ד"ר יעקב שביט, ד"ר שלמה נצר, ד"ר יעקב מצר, ד"ר שלמה שביט, מר יצחק חסון, מר אליעזר בארי, מר נתנאל לורך, מר אלי רכס, גב' עדה מושקוביץ, גב' אסיה רמברג וגב' שפרה קולת. ההשתלמות נערכה בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות, המחלקה להשתלמות מורים.

ב. בעקבות מפגש עם חוקרים, מורים ומפקחים להיסטוריה, שהתקיים כ-25.10.79 במרכז זלמן שזר, הוחלט לקיים סדרה בת שלוש פגישות בששה מרכזים ברחבי הארץ ללימוד נושאי השואה. פגישות אלו מיועדות למורים, הנדרשים ללמד, החל משנה זו, את נושא השואה בכתיבה הספר והן באות להעלות בפניהם בעיות שיש להדיגשן ודרכי התמודדות עם הנושא. בהשתלמות ישתתפו חוקרים מיד ושם' ומהאוניברסיטאות השונות.

9. 'שיח' – ידיעון היסטורי

מרכז זלמן שזר מוסיף לפרסם דרך קבע ידיעון למורים להיסטוריה בשם 'שיח'. בשנת תשל"ט ראו אור שלושה חוברות (6–8), שכללו ראיון עם ד"ר ש' שביט, גב' ש' קולת וגב' ר' קליינברגר, על תוכניות הלימודים החדשות בהיסטוריה; ראיון עם ד"ר י' גוטמן, ד"ר ח' שצקר וד"ר ד' קולקה על השואה – במחקר ובהוראה בבתי-הספר; וראיון עם הפרופ' אוריאל טל על זיקת הגומלין שבין היסטוריה כללית להיסטוריה של עם-ישראל. כמו כן נתפרסם מדור על יהדות צפון-אפריקה, בעריכתו של שלום בר-אשר. בשנת תש"ס ראו אור חוברות 9, 10 ו-11 שכללו ראיון עם פרופ' ש' אטינגר על התנועה הלאומית היהודית, ראיון עם פרופ' ש' שמיר על הסכסוך הישראלי-הערבי וראיון עם ד"ר אברהם גרוסמן על ימי-הביניים היהודיים ותורבתנו, וכמו כן מדור על מורשת יהדות המערב שנכתב על-ידי מר יוסף טובי.

10. פירסומים היסטוריים

מרכז זלמן שזר מוציא לאור ספרים בתולדות עם-ישראל. עד עתה פירסם המרכז למעלה מ-45 ספרים. בשנה החולפת ראו אור הפירסומים הבאים:

1. בסדרת הסוגיות בתולדות עם-ישראל:
 - ☐ חכמת ישראל – בעריכת ד"ר מנדס-פלור
 - ☐ מרד בר כוכבא – בעריכת ד"ר אהרון אופנהיימר
2. בסדרת המקורות לתולדות עם-ישראל:
 - ☐ בעקבות רמב"ם – מאת פרופ' אברהם ש' הלקין
3. בסדרת הקונטרסים (בשיתוף עם מרכז דינור):
 - ☐ שתי כרוניקות עבריות מדור גירוש ספרד – ערך ד"ר אברהם דוד
 - ☐ תולדות יהודי תימן – מכתביהם – ערך יוסף טובי
 - ☐ אברהם גייגר: מבחר כתביו על התיקונים בדת – ערך פרופ' מיכאל מאיר
4. בסדרת הביבליוגרפיות:
 - ☐ יהודי מזרח-מרכז אירופה בין שתי מלחמות העולם – ד"ר עזרא מנדלסון
5. בסדרת קובצי הרצאות:
 - ☐ הציונות והשאלה הערבית
 - ☐ שנאת ישראל לדורותיה – ערך דר' שמואל אלמוג
 - ☐ בהדפסה שניה ושלישית יצאו לאור הספרים הבאים:
 - ☐ אידיאולוגיה ומדיניות ציונית
 - ☐ הקהילה היהודית בימי-הביניים בעריכת פרופ' חיים הלל בן-ששון
 - ☐ יהודים ויהדות בעיני העולם ההלניסטי בעריכת פרופ' מנחם שטרן
 - ☐ המלוכה הישראלית בראשיתה בעריכת פרופ' אברהם מלמט

בחדשים אלה עומדים לראות אור הספרים הבאים:

- יהודי אנגליה בעת החדשה — סוגיה בעריכת פרופ' אריה גרטנר
- מונוגרפיה 'הציונות והערבים' — פרופ' ישראל קולת

11. הספרייה המרכזית

ספרייתו העניפה של הנשיא המנוח זלמן שזר היתה לגרעין בהקמתו של חדר-עיון במרכז זלמן שזר. בספרייה כ-8000 ספרים בתולדות עם-ישראל לתפוצותיו והיא משרתת תלמידים, סטודנטים, מורים, חוקרים וכן את הציבור הרחב. הספרייה רוכשת את מרבית הספרים המתפרסמים בנושא התמחותה.

12. ארכיון שקופיות

בסיועה של הקרן לתרבות יהודית הקים מרכז זלמן שזר ארכיון שקופיות לתולדות עם ישראל. עד עתה רוכזו בארכיון כ-7000 שקופיות, שמחלקן הופקו סדרות למכירה. בשנה החולפת נסתיימה הכנת הסדרות:

1. המושבות הראשונות
 2. יהדות מרוקו
 3. המאורעות בא"י, 1920 — 1939
 4. ההעפלה, 1934 — 1948
 5. ההגירה היהודית לאמריקה
 6. יישובי חומה ומגדל
 7. פסיפסים בארץ-ישראל
- סדרות נוספות נמצאות בהכנה.

13. הדרכת תלמידים

לרשות התלמידים, הכותבים עבודות שנתיות או עבודות-גמר בהיסטוריה של עם-ישראל, העמיד מרכז זלמן שזר מורה-מנחה. פעולה זו נמשכת זו השנה החמישית ובמסגרתה הודרכו עד עתה כמאתים תלמידים מכל רחבי הארץ.

14. ספר: תולדות יהודי המזרח

מרכז זלמן שזר קיבל על עצמו לשמש כמו"ל של ספר על תולדות יהודי המזרח במאות ה-ט"ז — י"ט. המחברים הם: שלום בראשר (יהודי צפון-אפריקה), ד"ר יעקב ברנאי (יהודי האימפריה העות'מאנית) ויוסף טובי (יהודי המערב). הספר ייצא בעריכתו של פרופ' שמואל אטינגר. הספר ישמש כספר-עזר לסטודנטים באוניברסיטאות ולמורים ותלמידים בבתי-הספר העל-יסודיים, וכן כספר עיון לכל המתעניין בתולדות יהודי המזרח.

הספר יראה אור בראשית תשמ"א.